

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۸۹

پاسفنامه مدارس قم

پایه :	۲	موضوع :	منطق ۲
تاریخ :	۸۹/۳/۲۴	ساعت :	۱۸

نام کتاب: المنطق للمظفر و المنطق التعليمی، از تقسیمات الحمله تا صناعات خمس

یک سؤال تشریحی اختیاری است، در صورت پاسخ به همه به سؤال آفر نمره داده نمی‌شود - تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره دارد

تستی:

۱. قضیه «زید یا در آب است و یا غرق نمی‌شود» چه نوع شرطیه منفصله‌ای است؟ ج ۱۵۹ (ع: ۳: ۲)
  - أ. حقیقیه ☐
  - ب. مانعة الجمع ☐
  - ج. مانعة الخلو ☒
  - د. اتفاقیه ☐
۲. دو قضیه «هر گلی زیباست - هیچ گلی زیبا نیست» چه نسبتی با هم دارند؟ أ ۱۷۱ (ع: ۳: ۲)
  - أ. متضاد هستند ☒
  - ب. متناقض هستند ☐
  - ج. داخل در تحت تضاد هستند ☐
  - د. متداخل هستند ☐
۳. حقیقة الاستقراء هو الاستدلال ..... أ ۲۶۴ (ع: ۱: ۱)
  - أ. بالخاص على العام ☒
  - ب. بالعام على الخاص ☐
  - ج. بالمساوی على المساوی ☐
  - د. بالعام على العام ☐
۴. کدام گزینه درباره نقض موضوع «بعض انسان‌ها، سیاه هستند» صحیح است؟ د ۱۹۴ (ع: ۳: ۲)
  - أ. بعضی غیر انسان‌ها، سیاه هستند ☐
  - ب. بعضی غیر انسان‌ها، سیاه نیستند ☐
  - ج. بعضی غیر انسان‌ها، غیر سیاه هستند ☐
  - د. نقض موضوع ندارد ☒

تشریحی:

۱. جهت قضایای زیر را مشخص کنید. ۱۵۵ و ۱۴۹ (ع: ۳: ۴)
  - أ. خورشید دائماً به دور زمین می‌چرخد: ج. دائماً مطلقه
  - ب. هر راه رونده‌ای، به امکان عام در زمانی که راه‌رونده است، دستهایش غیر متحرک است: ج. حینیه ممکنه
  - ج. الماشی متحرک بالضرورة مادام على هذه الصفة: ج. مشروطه عامه
  - د. کل انسان ماش بالفعل: ج. مطلقه عامه
۲. اگر قضیه «هر ظالمی سنگدل است» صادق باشد، صدق و کذب قضیه‌های زیر را با ذکر سبب بیان کنید. ۱۷۸ و ۱۶۶ (ع: ۳: ۲)
  - أ. هیچ غیر سنگدلی، ظالم نیست: ج. عکس نقیض مخالف قضیه اصل است پس با صدق قضیه اصل، این قضیه نیز صادق است.
  - ب. بعضی ظالم‌ها، سنگدل نیستند: ج. نقیض قضیه اصل است پس با صدق قضیه اصل، این قضیه، کاذب است.
۳. قضیه اتفاقیه منفصله را با ذکر مثال تعریف کنید. ۱۲۸ (ع: ۳: ۲)

وهی التي لا يكون التنافی بین طرفیها حقیقیاً ذاتیاً وإنما يتفق أن يتحقق أحدهما بدون الآخر لأمر خارج عن ذاتهما، نحو: إمّا أن يكون الجالس فی الدار محمّداً أو باقراً إن علم أن غیرهما لم یکن.
- * اختلاف فی القضیتین يقتضی لذاته أن تكون إحداها صادقة والأخرى كاذبة. ۱۶۶ (ع: ۱: ۲)
  ۴. أ. مفهوم فوق تعریف چیست؟ ب. چرا قید «لذاته» در تعریف ذکر شده است؟
    - أ. تناقض القضايا. (۵/۰ نمره)
    - ب. لأنه ربما يقتضی اختلاف القضیتین تخالفهما فی الصدق و الكذب ولكن لا لذات الاختلاف بل لأمر آخر.

۵. عکس مستوی قضیه‌های زیر را بنویسید. ۱۴۰/۱۳۲/۵ (ع: ۱ د: ۲)

أ. هر انسانی حیوان است: ج. بعضی از حیوانات انسانند.

ب. بعضی از انسان‌ها نویسنده هستند: ج. بعضی از نویسندگان انسانند.

ج. هیچ انسانی، درخت نیست: ج. هیچ درختی انسان نیست.

د. بعضی از انسان‌ها نویسنده نیستند: ج. عکس مستوی ندارد.

۶. أ. تمثیل را تعریف کنید. ب. ارکان آن را در ضمن مثال نام ببرید. (ع: ۱ و ۳ د: ۱)

تعریف: اثبات الحکم فی جزئی لثبوتہ فی جزئی آخر مشابه له.

مثال: الخمر (اصل) حرام (حکم) لآئنه مسکر (جامع) فالتبید (فرع) حرام (حکم) لآئنه مثل الخمر فی الاسکار (جامع).

۷. از طریق برهان خلف، منتج بودن قیاس «بعضی حیوانات انسان نیستند و هر ناطقی انسان است - بعضی حیوانات ناطق نیستند» را اثبات کنید. ۲۱۷ (ع: ۳ د: ۳)

اگر این نتیجه صادق نباشد، بایستی نقیض آن یعنی «هر حیوانی ناطق است»، صادق باشد؛ آنگاه این نقیض را صغرا برای کبرای اصل قرار می‌دهیم و شکل اول را تشکیل می‌دهیم: هر حیوانی، ناطق است و هر ناطقی انسان است، پس هر حیوانی، انسان است. در این صورت نقیض این نتیجه، یعنی «بعضی حیوانات انسان نیستند» کاذب خواهد بود؛ در حالی که این قضیه، صغرای اولی است که بنا بر فرض، صادق است. بنا بر این، باید قضیه «بعض حیوانات، ناطق نیستند» صادق باشد.

۸. أ. شرائط قیاس استثنائی را بنویسید. ب. چرا قیاس استثنائی زیر منتج نیست؟ ۲۵۰ و ۲۵۱ (ع: ۱ و ۳ د: ۲)

«هرگاه خورشید بتابد، اطاق گرم می‌شود اما اطاق گرم است پس خورشید می‌تابد.»

جواب: شرائط: ۱. کلیه بودن یکی از دو مقدمه. ۲. اینکه شرطیه، اتفاقیه نباشد. ۳. موجه بودن شرطیه.

دلیل منتج نبودن قیاس استثنائی مذکور: چون تالی اعم است و از ثبوت اعم، ثبوت اخص لازم نمی‌آید.

(به عبارت اُخری: در قیاس استثنائی اتصالی فقط دو راه انتاج است ۱. استثناء مقدم و نتیجه‌گیری عین تالی. ۲. استثناء نقیض تالی و نتیجه‌گیری نقیض مقدم اما در مثال مذکور عین تالی استثناء شده است)

۹. قضیه معدوله و محصله را با ذکر مثال تعریف کنید. ۱۶۷ (ع: ۱ د: ۲)

المحصلة ما كان موضوعها ومحمولها محصلاً أي يدلّ على شيء موجود مثل الانسان حيوان ناطق والمعدلة ما كان موضوعها أو محمولها أو كلاهما معدولاً أي داخلاً عليه حرف النفي نحو غير العالم مستهان.